

15 Temmuz 2016 darbe girişiminin ardından, bir yargıcın tutuklanmasının yasaya uygunluğuna ilişkin başvuru iç hukuk yollarının tüketilmemiş olduğu gerekçesiyle reddedildi

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, [Mercan/Türkiye](#) (başvuru no. 56511/16) davasına ilişkin kararında, oy birliğiyle, başvuruyu kabuledilmez bulmuştur. Bu karar kesindir.

Davanın konusu, 15 Temmuz 2016 tarihli askeri darbe girişiminin ardından görevine son verilen bir yargıcın tutuklanmasıdır.

Mahkeme özellikle, tutuklama kararının yasaya uygun olmadığına ve tutukluluğun süresine ilişkin şikâyetlerin, başvuru Bayan Mercan tarafından öncelikle Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru çerçevesinde sunulması gerektiğine hükmetmiştir. Mahkeme, Bayan Mercan'ın bu yükümlülüğünü yerine getirmemiş olması nedeniyle iç hukuk yollarının tüketilmediğini tespit ederek başvurunun şikâyetlerini incelemeyi reddetmiştir.

Mahkeme ayrıca, Bayan Mercan'ın tutukluluk koşulları ile ilgili şikâyetini de, iç hukukta ileri sürülmemiş olması nedeniyle, incelemeyi reddetmiştir.

Son olarak Mahkeme, başvurunun adil yargılanma hakkına ilişkin şikâyetinin bu aşamada prematüre olduğuna karar vermiştir.

Olayların Özeti

Başvurucu Zeynep Mercan 1986 doğumlu bir Türk vatandaşıdır ve Giresun'da yaşamaktadır.

15-16 Temmuz 2016 gecesi, FETÖ/PDY'ye (Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması) bağlı olmakla suçlanan Türk Silahlı Kuvvetlerine mensup bir grup, başarısızlıkla sonuçlanan bir darbe girişiminde bulunmuştur. Müteakip günlerde, yetkili makamlar, silahlı kuvvetler ve yargı bünyesinde çok sayıda görevden alma ve tutuklama gerçekleştirmiştir.

Giresun'da Hakimlik görevi yapmakta olan Bayan Mercan, 17 Temmuz 2016'da gözaltına alınarak 18 Temmuz 2016 tarihinde tutuklanmıştır. Başvurucunun tutuklama kararına karşı yaptığı itiraz Ordu Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 8 Ağustos 2016 tarihinde reddedilmiştir.

Şikâyetler, Usul ve Mahkeme'nin oluşumu

Dava konusu başvuru, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne 2 Eylül 2016 tarihinde sunulmuştur.

Bayan Mercan, Sözleşmenin 5. maddesinin 1. ve 3. fıkralarını (özgürlük ve güvenlik hakkı) ileri sürerek, delil gösterilmeden tutuklanmış olmasından, tutuklama kararının gerekçelendirilmemiş olmasından ve tutukluluğun süresinden şikâyet etmektedir.

Bayan Mercan, Sözleşmenin 3. maddesi (insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele yasağı) ve 6. maddesini (adil yargılanma hakkı) ileri sürerek tutukluluk koşullarından ve adil yargılanma hakkının ihlal edilmiş olmasından şikâyet etmektedir.

Karar, aşağıda isimleri yazılı bulunan yedi yargıçtan oluşan Daire tarafından verilmiştir:

Julia Laffranque (Estonya), Başkan,
Işıl Karakaş (Türkiye),
Nebojša Vučinić (Karadağ),
Valeriu Griţco (Moldova Cumhuriyeti),
Ksenija Turković (Hırvatistan),
Jon Fridrik Kjølbro (Danimarka),
Stéphanie Mourou-Vikström (Monako), Hakimler,

ve Hasan Bakırcı, *daire yazı işleri müdür yardımcısı*.

Mahkemenin Kararı

Sözleşmenin 5. Maddesinin 1. ve 3. Fıkraları (özgürlük ve güvenlik hakkı)

Bayan Mercan, hakkında verilen tutuklama kararının kanuna aykırı olduğunu ileri sürmekte ve tutukluluğunun süresinden ve tutuklama kararına itiraz edebileceği etkili bir başvuru yolunun mevcut olmadığından şikâyet etmektedir. Başvurucu özellikle, iki Anayasa Mahkemesi üyesinin ve aynı mahkemenin bazı raportörlerinin gözetimine alındığını ve tutuklandığını belirtmektedir. Başvurucuya göre, böylesi bir ortamda Anayasa Mahkemesi'nin tarafsız bir karar verebilmesi mümkün görünmemektedir. Başvurucu ayrıca, olağanüstü hal kapsamında kanun hükmünde kararname ile alınan tedbirlere karşı kanun yollarının kapalı olduğunu ifade etmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 148. maddesinin 3. fıkrası Anayasa Mahkemesi'ne, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Protokolleri ile Anayasa tarafından korunan hak ve özgürlüklerin ihlal edildiğine dair bireysel başvuruları, olağan kanun yollarının tüketilmesinden sonra, inceleyerek karara bağlama hususunda yetki vermiştir. Mahkeme, bu başvuru yolunu *Hasan Uzun/Türkiye* kararında¹ daha önce incelediğini ve söz konusu başvuru yolunun, kural olarak, Sözleşmeye ilişkin ileri sürülen hak ihlallerine elverişli bir telafi şansı sunduğunu ve bunun aksine ilişkin hiç bir unsur olmadığını belirtmiştir. Özellikle, Sözleşmenin 5. maddesi altında öne sürülen şikâyetlere ilişkin, Mahkeme *Koçintar/Türkiye* kararında² Anayasa Mahkemesi'ne yapılacak bireysel başvurunun tutuklunun salıverilmesini sağlayabileceğini ve bu başvuru yolunun makul derecede başarılı sonuç verebilecek bir yol olduğunu tespit etmek suretiyle, başvurunun tutukluluk süresi şikâyetini, iç hukuk yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle, kabuledilmez bulmuştur.

Mevcut davada Mahkeme, yerleşik içtihadından farklı yönde karar vermeyi gerektiren hiç bir neden görmemekte ve Anayasa Mahkemesi'nin vermiş olduğu kararların da bu tezi güçlendirdiği kanaatini taşımaktadır. Bu kapsamda Anayasa Mahkemesi, özellikle gazeteci E.G. ve C.D. ile ilgili 25 Şubat 2016 tarihli kararında, bu kişilerin isnat edilen suçu işledikleri yönünde güçlü şüphe doğurabilecek somut olguların bulunmadığı ve başvuru haklarında hürriyeti bağlayıcı bir tedbir uygulanmasının gerekliliği gösterilemediği gerekçesiyle, gazeteci olan başvuru haklarının tutuklanmasını Anayasanın 19. maddesine aykırı bulmuştur.

Mevcut davada Bayan Mercan'ı Anayasa Mahkemesi'ne başvurma yükümlülüğünden muaf kılan özel şartların mevcut olup olmadığı konusunda Mahkeme, başvurunun ileri sürdüğü iddiaların Anayasa Mahkemesi'ne yapılacak bireysel başvurunun etkililiğinden şüphe duymaya yeterli olmadığını belirtmiştir. Bu bağlamda, Sözleşmenin 35. maddesinin 1. fıkrasına uygunluk açısından, Anayasa Mahkemesi üyelerinin tarafsızlığı hususunda duyduğu basit endişelerin, Bayan Mercan'ı bu yargı organına bireysel başvuru yapma yükümlülüğünden muaf tutmayacağını belirtmiştir.

Dolayısıyla Mahkeme, Bayan Mercan'ı Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru yapma yükümlülüğünden muaf tutabilecek özel bir neden görmemektedir. Sözleşmenin kurduğu koruma

¹ Hasan Uzun/Türkiye (kar.), no. 10755/13, §§ 25-27, 30 Nisan 2013

² Koçintar/ Türkiye (kar.), no. 77429/12, § 44, 1 Temmuz 2014

mekanizmasının ikincil nitelikte olduğunu vurgulayarak, Mahkeme başvurusunun yerel mahkemelere bu koruma mekanizması içerisindeki temel rolü oynama fırsatını verecek bir girişimde bulunmadığı kanaatini taşımaktadır. Ayrıca, Bayan Mercan'ın tutuklanması kararı olağanüstü hal uygulaması çerçevesinde, kanun hükmünde kararname ile alınan bir tedbir olmadığı için Mahkeme, başvurusunun tutukluluk kararına itirazın imkânsız olduğu yönündeki iddiasını haklı görmemiştir.

Sonuç olarak Mahkeme, başvurusunun Sözleşmenin 5. maddesine dayalı şikâyetini iç hukuk yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle, Sözleşmenin 35. maddesinin 1. ve 4. fıkraları uyarınca reddetmiştir.

Diğer maddeler

Mahkeme, Bayan Mercan'ın tutukluluk koşulları ile ilgili şikâyetlerini, iç hukukta yetkili makamlar önünde ileri sürmediği ve bu itibarla iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle reddetmiştir.

Mahkeme, adil yargılanma hakkına ilişkin şikâyeti ise, davanın mevcut aşamasında prematüre olarak nitelendirerek anılan şikâyeti incelemeyi reddetmiştir.

Karar, sadece Fransızca olarak yayımlanmıştır.

Bu basın bildirisi Yazı İşleri Müdürlüğü tarafından kaleme alınmış olup, Mahkeme'yi bağlayıcı nitelikte değildir. Mahkeme tarafından verilen kararlar ve Mahkeme hakkında ek bilgiler www.echr.coe.int internet adresinden elde edilebilir. Mahkemenin basın açıklamalarına abone olmak için lütfen şu adrese üye olunuz: www.echr.coe.int/RSS/fr veya bizi Twitter'da takip ediniz [@ECHRpress](https://twitter.com/ECHRpress).

Basın iletişim bilgileri

echrpress@echr.coe.int | tel: +33 3 90 21 42 08

Inci Ertekin (tel: + 33 3 90 21 55 30)

Tracey Turner-Tretz (tel: + 33 3 88 41 35 30)

Denis Lambert (tel: + 33 3 90 21 41 09)

George Stafford (tel: + 33 3 90 21 41 71)

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 1950 tarihli Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ihlal edildiği iddiaları hakkında karar vermek üzere Avrupa Konseyi'ne üye devletler tarafından 1959 yılında kurulmuştur.